

**การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี**

พระจำปี ชินดา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

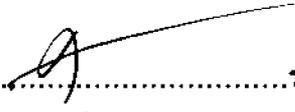
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

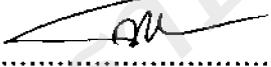
ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

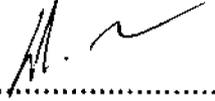
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี อนุมัติวิทยานิพนธ์เรื่องการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เสนอโดย พระจำปี ชินดา เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

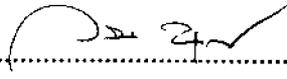

.....รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา
(นายตระกูล จันทสุนทร)
วันที่ 28 เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ สุขเกหา)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิคม สยงกุล)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
(ดร.วสัน ปุ่นผล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสน่ห์ สุขเคหา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิคม สยงกุล
ชื่อนักศึกษา	พระจำปี ชินดา
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี และ 2) เปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน นักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3-4 และคณะกรรมการสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2551 จำนวน 659 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) เท่ากับ .965 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) และทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe' s Method)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านเมตตา 2) ด้านมุทิตา 3) ด้านอุเบกขา 4) ด้านกรุณา

2. ผลการเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามอายุ ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวม พบว่า กลุ่มที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี แตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุระหว่าง 40-50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแตกต่างกับกลุ่มที่มีอายุมากกว่า 50 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามบทบาทที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา และจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวม พบว่า กลุ่มที่เป็นครูผู้สอน แตกต่างกับกลุ่มที่เป็นนักเรียนในระดับช่วงชั้นที่ 3 - 4 และ

แตกต่างกับกลุ่มที่เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อทำการทดสอบรายคู่ในภาพรวม พบว่า กลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี แตกต่างกับกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Thesis Title   The Application of Brahmavihara 4 Principles in Management among Administrators under Saraburi Educational Service Area Office

Thesis Advisors   Asst. Prof. Dr. Sanae Sukkeha
Asst. Prof. Nikom Sayungkhoon

Name   Phra Jampee Chinda

Concentration   Educational Administration

Academic Year   2009

ABSTRACT

This research aimed to 1) study the application of Brahmavihara 4 principles in management among administrators under Saraburi Educational Service Area Office and 2) compare the application of Brahmavihara 4 principles in management among administrators under Saraburi Educational Service Area Office when those administrators were classified according to gender, age, education, involved people's roles. The sample comprised 659 teachers, key stage 3-4 students and the Board of Education members in the academic year 2008. The instrument used to collect data was a questionnaire with a reliability value of 0.965. The data were analyzed in terms of mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), T-test, one-way ANOVA, and Scheffe's method.

The findings of the research indicated that:

1. the application of Brahmavihara 4 principles in management among administrators under Saraburi Educational Service Area Office was, overall, rated at a high level. Each aspect was also rated at a high level, ranging from 1) Metta 2) Mudhita 3) Ubakha and 4) Kharuna.

2. regarding the application of Brahmavihara 4 principles in management among administrators under Saraburi Educational Service Area Office, it was showed no differences in overall and when the sample was classified by gender. There was a difference at a level of .01 in overall and when the sample was classified by age. When multiple paired comparisons were made, overall, the group under 40 years old showed a difference with the group aged 40-50 years old to a significance level of .05 and a difference with the group aged over 50 years old to a significance level of .01. There was a significant difference at a level of .01 in overall and when they were classified by

their roles. When multiple paired comparisons were made, overall, the group comprising teachers showed a difference with the group comprising key stage 3-4 students at a significance level of .01 and differences among the group comprising the Board of Education members were significant at a level of .01. When multiple paired comparisons were made, overall, the group with lower than bachelor's degrees showed a difference with the group with bachelor's degrees and higher than bachelor's degrees, to a significance level of .01.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี โดยศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วย ความกรุณา ความเอาใจใส่ และความช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งของอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ สุขเคหา และผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม สยังกุล ที่ให้คำปรึกษา และชี้แนวทางที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดี ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบคุณ ผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยทุกท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุเทพ อ่อนใส ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย สมมิตร ดร.เฉลิมชัย หาญกล้า ดร.สุพจน์ เกิดสุวรรณ นางพิณทิพย์ เอี่ยมพริ้ง ขอขอบคุณคณะกรรมการสอบเค้าโครงวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณ ดร.วสัน ปูนผล ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

ขอขอบพระคุณพระเดชพระคุณพระธรรมปิฎก (ชาลิต อภิวิฑูโล) เจ้าอาวาสวัดพระพุทธบาทราชวรมหาวิหาร เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ที่ได้เมตตาให้ทุนการศึกษา

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนคชสิทธิ์กิตติคุณวิทยาคม ที่อนุญาตให้ทดลองใช้เครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนสุธีวิทยา ผู้อำนวยการโรงเรียนเส้าไทร วิทยาลัยอนุกุล ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดแค ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองแค (สภกิจพิทยา) ผู้อำนวยการโรงเรียนหินกองวิทยาคม ผู้อำนวยการโรงเรียนประเทียบวิทยาทาน คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี ที่ได้ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลที่มีคุณค่าและอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลและขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดโพหนอง นายพงษ์ศักดิ์ หนูทรัพย์ และคณะครูอาจารย์โรงเรียนวัดโพหนองทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

คุณประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องตอบแทนคุณพระพุทธศาสนา แต่บิดา-มารดา และครูอุปัชฌาย์อาจารย์ทุกท่านที่ได้ถ่ายทอดความรู้ในด้านการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย จนสามารถทำงานวิจัยฉบับนี้ได้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

พระจำปี ชินดา

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	5
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9
สมมติฐานการวิจัย.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา.....	11
ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา.....	11
ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา.....	14
ขอบข่ายภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษา.....	17
การใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม.....	23
ความหมายของการใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม.....	23
ความสำคัญของการใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม.....	25
องค์ประกอบของการใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม.....	30
แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม.....	30
ความหมายของคุณธรรม.....	32
ความหมายของจริยธรรม.....	35
ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม.....	39
ขอบข่ายของคุณธรรมจริยธรรม.....	43
หลักพรหมวิหาร 4.....	47
ด้านเมตตา.....	47
ด้านกรุณา.....	52
ด้านมุทิตา.....	56
ด้านอุเบกขา.....	59

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	64
งานวิจัยในประเทศ.....	64
งานวิจัยต่างประเทศ.....	69
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	73
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล.....	74
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือและหาคคุณภาพเครื่องมือ.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	75
การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	101
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	101
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	101
สรุปผล.....	102
อภิปรายผล.....	106
ข้อเสนอแนะ.....	110
บรรณานุกรม.....	111
ภาคผนวก.....	125
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	126
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	134
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	136

	หน้า
ภาคผนวก ง หนังสือขออนุญาตทดลองใช้ (Try out) เครื่องมือ ในการทำวิทยานิพนธ์.....	142
ภาคผนวก จ หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	144
ประวัติผู้ทำวิทยานิพนธ์.....	152

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนนักเรียนในระดับ ช่วงชั้นที่ 3-4 ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษา.....	74
ตาราง 2	จำนวนและร้อยละจำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	82
ตาราง 3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี ด้านเมตตา.....	83
ตาราง 4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี ด้านกรุณา.....	84
ตาราง 5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี ด้านมุทิตา.....	85
ตาราง 6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี ด้านอุเบกขา.....	87
ตาราง 7	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการ บริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สระบุรี ภาพรวม.....	88
ตาราง 8	การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามเพศ.....	89
ตาราง 9	การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามอายุ.....	89
ตาราง 10	การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามอายุ ในด้านเมตตาเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe's method).....	90
ตาราง 11	การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามอายุ ในด้านกรุณาเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ้ (Scheffe's method).....	91

	หน้า
ตาราง 23 การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านกฎเกณฑ์เป็นรายคู่ด้วย วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method).....	98
ตาราง 24 การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านนิติศาสตร์เป็นรายคู่ด้วย วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method).....	99
ตาราง 25 การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในด้านอุเบกขาเป็นรายคู่ด้วย วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method).....	99
ตาราง 26 การเปรียบเทียบการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานของผู้บริหาร สถานศึกษา เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ในภาพรวมเป็นรายคู่ด้วย วิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method).....	100

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	9

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี